

Ruth Rendell

De grafkelder

A.W. Bruna Fictie

‘Wat leven we toch in een merkwaardige wereld,’ zei Franklin Merton, ‘een wereld waar iemand zich wel een huis kan veroorloven maar geen schilderij van dat huis. Daarachter gaat vast de een of andere diepzinnige waarheid schuil. Maar welke dan, vraag ik me af?’

Het schilderij waarover hij het had, was Simon Alphetons *Marc en Harriet op Orcadia Place*, dat naderhand aangeschaft zou worden door Tate Britain, dat in die dagen nog gewoon ‘de Tate’ werd genoemd. Het huis waarover hij het had, het huis op het schilderij, was Orcadia Cottage, en zijn opmerking over de merkwaardige wereld waarin we leven, was gericht tegen de Harriet uit de titel van het schilderij. Zij was degene voor wie hij het had gekocht en met wie hij wilde trouwen zodra zijn scheiding definitief was. Naderhand, toen de hartstocht wat bekoeld was en ze een echtpaar vormden, zou hij zeggen: ‘Ik wilde eigenlijk niet trouwen. Ik ben met je getrouwd omdat ik een man van eer ben en jij mijn maitresse was. Sommige mensen zullen zeggen dat mijn denkbeelden verouderd zijn, maar daar ben ik het niet mee eens. De verandering in maatschappelijke opvattingen gaat niet erg diep. Ik vermoedde dat niemand nog belangstelling zou hebben voor een van mijn afgelichte boterhammen, dus voor jouw bestwil heb ik besloten de situatie te reguleren.’

Zijn eerste vrouw was Anthea. Toen hij haar verliet, had hij ook hun hond O’Hara moeten verlaten, en voor hem was dat het pijnlijkste aspect van de hele kwestie geweest.

‘Je houdt geen hond om dan zelf te gaan blaffen,’ zei hij tegen Harriet, toen ze schrok bij de gedachte dat ze dat enorme huis ook zou moeten schoonhouden.

‘Jammer dan dat ik geen Ierse setter ben,’ zei ze, en het deed haar genoeg toen ze hem ineen zag krimpen.

Ze hadden vijf jaar samengewoond, en waren daarna drieëntwintig jaar met elkaar getrouwd geweest. Al die tijd hadden ze in dat huis gewoond: Orcadia Cottage ofwel Orcadia Place nummer 27, Londen NW8. Vanwege Franklins scherpe tong, sarcasme en volstreekte onverschilligheid ten aanzien van de gevoelens van anderen, en vanwege Harriets neiging om op doordeweekse mid-

dagen met jonge glazenwassers en groenteboeren het bed te delen, was het geen gelukkig huwelijk. Ze gingen afzonderlijk met vakantie: Franklin hield zeer nadrukkelijk de schijn op dat hij in zijn eentje ging, maar in werkelijkheid ging hij samen met zijn eerste echtgenote. Na de meest recente vakantie was hij alleen maar teruggekeerd om Harriet te laten weten dat hij bij haar wegging. Hij ging terug naar Anthea en haar huidige Ierse setter, De Valera, en was van plan zo snel mogelijk van Harriet te scheiden. Anthea, een genereuze vrouw, vond dat hij zijn best moest doen om Harriet te vinden, want in Orcadia Cottage was ze nergens te bekennen. De grootste koffer was verdwenen, evenals het grootste deel van haar kleren en de beste juwelen die hij voor haar had gekocht.

Franklin meende dat ze er met haar huidige jongeman vandoor was gegaan. ‘Ze laat wel weer van zich horen zodra ze geld nodig heeft,’ zei hij tegen Anthea. ‘En dat gaat niet lang duren.’

Maar Harriet liet nooit meer van zich horen. Franklin keerde terug naar Orcadia Cottage om te kijken of daar iets te vinden was waaruit misschien zou kunnen blijken waar ze heen was gegaan, maar kwam alleen maar tot de conclusie dat het huis uitzonderlijk netjes opgeruimd en schoon was.

‘Er was één ding dat ik nogal raar vond,’ zei hij. ‘Al die jaren dat ik daar woonde ben ik nooit de kelder in gegaan. Daar was geen reden toe. Toch had ik kunnen zweren dat er een keldertrap was, met een deur vlak naast de keukendeur. Maar die is er niet.’

Anthea was heel wat intelligenter dan Harriet. ‘Als je zegt dat je dat had kunnen zweren, schat, wil je daar dan mee zeggen dat je echt een rechtszaal binnen zou durven stappen, om onder ede tegenover een jury te verklaren dat er een keldertrap in dat huis was?’

Nadat hij daar even over had nagedacht, zei Franklin: ‘Ik denk van niet. Nou, nee, dat zou ik niet durven.’

Hij zette het huis te koop en kocht een huis voor Anthea en zichzelf in South Kensington. In hun advertenties beschreven de makelaars Orcadia Cottage als ‘het Georgiaanse herenhuis dat onsterfelijk is geworden door het internationaal bejubelde meesterwerk van Simon Alpheton.’ De kopers, een Amerikaanse verzekeringsmakelaar en zijn echtgenote, wilden er snel hun intrek in nemen, en toen Franklin hun het bouwkundig rapport aanbood dat zijn eigen inspecteurs dertig jaar geleden hadden opgesteld, constateerden ze opgelucht dat ze een eigen onderzoek nu wel achterwege konden laten. Per slot van rekening stond dat huis er nu al meer dan tweehonderd jaar dus zou het heus niet plotseling instorten.

Clay en Devora Silverman kochten het huis van Franklin Merton in 1998 en woonden er tot 2002, toen ze weer terugkeerden naar het huis in Hartford,

Connecticut dat ze al die tijd verhuurd hadden. De eerste herfst die ze doorbrachten in Orcadia Cottage werden de bladeren van de wilde wingerd, waarmee de gehele voorgevel en een groot deel van de achtergevel overdekt waren, eerst koperkleurig, toen rood en stierven vervolgens af. Clay Silverman zag hoe de bladeren neerwarrelden in de voortuin en op de tegels in de achtertuin. Hij ergerde zich wild aan de kleverige, doorweekte bladermassa waarover Devora en hij voortdurend uitgleden, en Devora verzwikte zelfs haar enkel. Ze hadden geen flauw benul van plantkunde en al helemaal niet van tuinieren, maar Clay wist wel een heleboel over kunst en hij kende het schilderij van Alpheton. Dat was een van de redenen geweest waarom hij Orcadia Cottage had gekocht. Maar hij was ervan uitgegaan dat de groene bladeren die het huis overdekten en de achtergrond vormden voor de elkaar omhelzende geliefden, altijd groen zouden blijven, en altijd aan de plant vast zouden blijven zitten. Nadat alle bladeren van de plant waren gevallen, had hij de wingerd laten verwijderen.

Het Orcadia Cottage dat van onder dat bladerdek tevoorschijn kwam, bleek te zijn opgetrokken uit baksteen met een fraaie rode kleur. Clay had luiken voor de ramen laten plaatsen en de voordeur laten schilderen in een lichte kleur grijs met groene ondertonen. In de betegelde achtertuin lag iets wat hij beschouwde als een buitengewoon lelijk putdeksel met een langzaam afbrokelende stenen pot erbovenop. Om de pot te vervangen liet hij een plaatseelijke kwekerij een grote houten kuip vullen met allerlei soorten kruiskruid, heide en cotoneaster. Vier jaar later gingen Devora en hij weer terug naar Connecticut. Clay Silverman had achthonderdduizend pond betaald voor het huis en verkocht het voor anderhalf miljoen aan Martin en Anne Rokeby.

De Rokeby's hadden een zoon en een dochter; Orcadia Cottage had maar twee slaapkamers, maar één daarvan was groot genoeg om gesplitst te worden, en dat deden ze dan ook. Voor het eerst in bijna een halve eeuw woonden er weer kinderen in het huis. Ook deze keer werd er geen technisch bouwonderzoek verricht, want Martin en Anne betaalden cash en hadden geen hypotheek nodig. Ze namen hun intrek in Orcadia Cottage in 2002 en vier jaar later, toen hun kinderen inmiddels de tienerleeftijd hadden bereikt, stelde Martin zijn vrouw voor om ondergronds te gaan bouwen. Het begon in de mode te raken om een uitgraving te laten doen om wat extra ruimte te scheppen: voor een wijnkelder of studeerkamer bijvoorbeeld, of voor een extra woonkamer, of voor alle drie tegelijk. Je kon geen ruimte aanbouwen aan een huis van historische waarde, maar een ondergrondse ruimte wilde de gemeente vaak wel door de vingers zien. Mensen in Hall Road, niet ver van Orcadia Place, hadden iets soortgelijks gedaan, en Martin had met grote belangstelling naar de bouwvakkers staan kijken.

Een ruime kamer onder Orcadia Cottage zou een ideale plek zijn om een grote flatscreen-tv neer te zetten voor de kinderen, die daar ook hun computers en hun steeds geavanceerdere apparaten om muziek mee te maken kwijt zouden kunnen; en misschien zou er ook wel ruimte zijn voor een gymzaaltje voor Anne, die tamelijk fanatiek aan fitness deed. Aan het eind van de zomer van 2006 probeerde hij contact op te nemen met het aannemersbedrijf dat de grote slaapkamer had gesplitst, maar dat bleek inmiddels niet meer te bestaan. Een aannemer met een groot bord aan zijn pand in Hall Road, met daarop niet alleen de naam van het bedrijf, maar ook het telefoonnummer en mailadres, was de volgende. Maar de mannen die naar het huis kwamen kijken, zeiden dat het ondoenlijk was. Een van de burens raadde een andere aannemer aan. De man die kwam kijken, zei dat het godsonmogelijk was. Een andere man zei dat het wel zou kunnen als Martin het tenminste niet erg vond om alle volgroeide bomen in de tuin te laten kappen. Toch vroeg hij een vergunning aan om een kelder onder het huis aan te leggen.

Martin, Anne en de kinderen gingen ondertussen met z'n allen een maand naar Australië. Het huis was te oud, zeiden de aannemers die ze om een offerte vroegen. Het zou niet verstandig zijn om aan de fundering te gaan knoeien. Andere aannemers zeiden dat het wel te doen viel, maar dat het twee keer zoveel zou gaan kosten als Martin had ingeschat. En dat zeiden ze allemaal tijdens telefoongesprekken, zonder het huis ook maar gezien te hebben. Het project werd gestaakt toen de gemeente een vergunning weigerde, omdat het plan tot protesten van alle burens had geleid, behalve van de buurman die een aannemer had aanbevolen.

Dit alles nam ongeveer een jaar in beslag. De zoon van de Rokeby's, die binnen het gezin de grootste voorstander van de ondergrondse ruimte was geweest, ging in het najaar van 2007 studeren en in de loop der tijd werd het plan vrijwel vergeten. Het huis voelde ruimer aan nu hun dochter ook op kostschool zat. In het voorjaar van 2009 gingen Martin en Anne op vakantie naar Florence. Daar, in een winkeltje aan de Arno, werd Anne verliefd op een grote amfoor in de etalageruimte. Kennelijk was die opgevist uit de Middellandse Zee. Er zat een fries onder de rand met ronddansende nimfen en satyrs die elkaar bloemenkransen omhingen.

‘Die moet ik hebben,’ zei Anne. ‘Die kunnen we mooi in de tuin zetten, in plaats van die lelijke ouwe bak.’

‘Doe maar,’ zei Martin. ‘Waarom niet? Als je maar niet probeert dat ding mee te nemen in het vliegtuig.’

De winkel stuurde de amfoor op, zorgvuldig ingepakt in een grote kist en via een of andere omslachtige route waar geen vliegtuigen bij betrokken waren, kwam de grote kruik in mei 2009 eindelijk aan in St. John's Wood. Men-

sen van een plaatselijke kwekerij zouden er Afrikaanse lelie en roze hemelsleutel in planten, maar voordat ze kwamen, haalde Martin de planten en aarde weg uit de kuip, trapte die kapot en stopte de losse stukken hout in een zwarte plastic zak, die hij vervolgens bij de garage achter het huis bij het vuilnis zette.

‘Ik heb me vaak afgevraagd wat er onder dat deksel zit, maar nooit de moeite genomen om te kijken.’

‘Nou, dan zou ik maar van de gelegenheid gebruikmaken,’ zei Anne, zonder veel belangstelling.

‘Waarschijnlijk is het ding zo zwaar dat ik het niet omhoog krijg.’

Maar dat viel wel mee. Martin tilde het putdeksel op en zag daaronder een grote, donkere holte. Afgezien van een plastic zak of zeil ergens in de diepte, viel er niet veel te zien. Ik kan maar beter een zaklantaarn halen, dacht hij, en dat deed hij dan ook, en daarmee maakt hij zijn leven voor lange tijd tot een hel.

Overdreven? Misschien, maar niet heel overdreven. Door in die donkere holte te schijnen, bezorgde hij zijn vrouw, zichzelf en hun huis een plaats op alle voorpagina's. Hij beroofde zijn gezin en zichzelf maandenlang van alle rust, lokte hele drommen dagjesmensen naar zijn straat en zijn garage, zag de waarde van zijn huis met ongeveer een miljoen pond verminderen en maakte dat Orcadia Cottage al net zo berucht en beroemd werd als Christies huis in Notting Hill en het huis van meneer en mevrouw West in Gloucester.

Hoofdinspecteur Wexford, die geen hoofdinspecteur meer was, niet meer bij de politie werkte, noch permanent gevestigd was in Kingsmarkham in het graafschap Sussex, zat in de woonkamer van zijn tweede huis in Hampstead het boek van de Bookerprijswinnaar van vorig jaar te lezen. Al die andere dingen mocht hij dan niet meer zijn, maar een lezer was hij nog steeds. En voor boeken had hij nu alle tijd.

Natuurlijk had hij nog vele andere interesses. Hij hield van muziek: Bach, Händel, een heleboel opera. Wandelen had hij vervelend gevonden toen hij in Kingsmarkham altijd dezelfde route moest lopen, maar in Londen lag dat anders; zijn Londense wandelingen waren een oneindige bron van interessante en soms zelfs opwindende ervaringen. Galeriestukken bezocht hij over het algemeen samen met zijn vrouw Dora. Het was een zachte winter en hij ging met haar de rivier op: een boottochtje over het kanaal van Paddington Basin naar Camden Lock en weer terug. Ze gingen naar Kew Gardens en naar Hampton Court. Maar ondanks alles, ondanks al die weelde, miste hij wat voor hem de kern van zijn leven had gevormd: zijn bestaan als politiemann.

Daarom leidde een toevallige ontmoeting met Tom Ede toen hij door Finchley Road wandelde tot een verandering. Ze hadden elkaar jaren geleden voor het eerst ontmoet, toen Tom een heel jonge politiemann was en Wexford bij zijn neef, hoofdinspecteur Howard Fortune, in Chelsea logeerde. Wexford had belangstelling voor een van de zaken waar Howard mee bezig was en Tom was hem opgevallen als een politiemann die over uitzonderlijke intelligentie en doorzettingsvermogen beschikte. Dat was meer dan dertig jaar geleden geweest, maar hij had Tom onmiddellijk herkend. De man zag er natuurlijk ouder uit, maar zijn gezicht was weinig veranderd, ook al was het inmiddels diep doorgroefd. Ook zijn haar was nog even dik als vroeger, al was het nu grijs in plaats van bruin. Hij lijkt maar zo weinig veranderd omdat hij niet is aangekomen, had Wexford destijds gedacht, met een wat treurig gevoel over zijn eigen, flink uitgedijde buikomvang.

Hij had Tom aangekeken, even gearzeld en toen gezegd: ‘U bent toch Thomas Ede? U zult me wel niet meer herkennen.’

Maar Tom herkende hem wel, zij het pas nadat hij Wexford lang en aandachtig had opgenomen. Inmiddels was hij hoofdinspecteur bij de recherche en gestationeerd op het nieuwe hoofdbureau van politie in Cricklewood. Ze hadden telefoonnummers uitgewisseld. Wexford was doorgelopen met wat meer energie en veerkracht dan gebruikelijk, en nu hoopte hij dat Tom hem zou bellen. Waarom? Om een afspraak te maken voor een gezellig samenzijn? Nee, hou jezelf niet voor de gek, dacht hij. Je wilt iets onwaarschijnlijks: je wilt dat hij je om hulp vraagt. Hij richtte zijn aandacht weer op de Booker-prijswinnaar van vorig jaar. Hij genoot van het boek, maar misschien was hij met een miniem deel van zijn aandacht wel bij de telefoon, en bij die opmerking van Tom dat hij ‘rond lunchtijd’ zou bellen.

Het was inmiddels zes maanden geleden dat hij met pensioen was gegaan en een fraaie tafelklok had gekregen, die op de schoorsteenmantel in de woonkamer van het koetshuis was gezet, en die hem nu duidelijk maakte dat wat hij als lunchtijd beschouwde inmiddels allang was aangebroken. Hij had de lunch opgegeten die Dora voor hem had klaargezet; of in elk geval het vlees en de ciabatta, want het grootste deel van de salade had hij laten staan. Maar zelfs nu moest hij denken aan wat er gebeurd zou kunnen zijn, wat er gebeurd zóu zijn, als Sheila hun dit huis niet had aangeboden.

‘Natuurlijk vragen we geen huur, papa. Mama en jij bewijzen ons een gunst door in het koetshuis te gaan wonen.’

Wat het werkelijk inhield om met pensioen te zijn, was al op de eerste dag tot hem doorgedrongen. Als het niet uitmaakte hoe laat hij opstond, kon hij de hele dag in bed blijven liggen. Dat deed hij natuurlijk niet. Die eerste dagen leken al zijn interesses plotseling onbenullig, niet de moeite waard. Hij had het gevoel dat hij alle boeken die hij wilde lezen al had gelezen, en alle muziek waar hij naar wilde luisteren al had gehoord. Hij had erover gedacht om zijn ogen dicht te doen en met zijn gezicht naar de muur toe te gaan liggen. Dat was de eerste dagen zo geweest, en omwille van Dora had hij nadrukkelijk gedaan alsof hij ervan genoot om niets omhanden te hebben. Hij had zelfs gezegd dat hij genoot van al die tijd waarin hij niets te doen had. Dat had ze wel doorzien; ze kende hem te goed. Na een week of zo had hij gezegd dat hij graag in Londen zou willen wonen. Niet de hele tijd, want hij was dol op hun huis in Kingsmarkham, en geen van beiden zou dat willen opgeven.

‘Een tweede huis in Londen, bedoel je?’

‘Ik denk van wel.’

‘Kunnen we ons dat veroorloven?’

‘Ik weet het niet.’

Een studio, had hij gedacht. Dat was een elegante term voor een éénkamerappartement met een keuken in een hoekje en een tot douchecabine omge-

bouwde bergkast. Terwijl hij geleidelijk aan leerde hoe hij internet moest gebruiken, vond hij onlinemakelaars en zag wat ze te bieden hadden. Dora vroeg het nog eens.

‘Kunnen we ons dat veroorloven?’

En deze keer had hij zonder voorbehoud nee moeten zeggen.

Ze hadden er niets over gezegd tegen hun beide dochters. Een rijk kind laten weten dat je je iets niet kunt veroorloven staat bijna gelijk aan financiële steun vragen. Hun oudste dochter, Sylvia, was in goeden doen maar niet rijk. Sheila, die veel succes had als actrice op het toneel en op tv, had een al even succesvolle echtgenoot. Hun grote victoriaanse huis aan de rand van Hampstead Heath zou als het te koop werd aangeboden, een van die huizen zijn die op makelaarswebsites staan voor meer dan acht miljoen. Dus zeiden ze niets tegen Sheila, en deden ze zelfs alsof ze een stuk gelukkiger waren nu hij met pensioen was. Maar Sheila kende hem bijna net zo goed als zijn vrouw.

‘Neem het koetshuis als pied-à-terre, papa.’

Zo noemde ze het. Het was een soort garage voor koetsen geweest, in de tijd dat mensen in zulke dingen rondreden, met een stal voor het paard en een appartement erboven voor de koetsier. Het was zorgvuldig verbouwd tot een klein huisje met twee slaapkamers en – ongehoorde luxe – twee badkamers.

‘Ik kan het nog steeds nauwelijks geloven,’ zei Dora op hun eerste avond daar.

‘Ik wel,’ zei Wexford. ‘Vergeet niet dat ik in een wereld heb geleefd waar het onwaarschijnlijke voortdurend plaatsvindt. Wat doe je morgen het liefst: met de trein naar Kew Gardens of met een boot naar de Thames Barrier?’

‘Kunnen we het niet allebei doen?’

In de loop van de maanden waren ze twee keer een weekje terug geweest naar Kingsmarkham, en ook dat was heel prettig geweest, alsof je terugkwam van een vakantie, die je een tijdje later weer kon voortzetten. Maar een onverdeeld genoegen was het niet: Kingsmarkham was zijn district geweest, de plek waar hij lange tijd het gezicht van het bevoegd gezag was geweest en als hij daar weer terug was, drong het tot hem door hoezeer hij dat miste.

In Londen wandelde hij zoveel dat hij begon af te vallen en er inmiddels ook zonder TomTom of plattegrond redelijk goed de weg wist. Hij had zijn auto meegenomen, en reed er zo nu en dan nog wel wat mee, maar niet vaak. Rijden en gereden worden miste hij niet, maar zijn bestaan als politieman wel. Zou dat altijd zo blijven?

Hij pakte de Bookerprijswinnaar weer op en terwijl hij het boek opensloeg op de plek waar hij een stukje papier tussen de bladzijden had gelegd, ging de telefoon. Er werden beleefdheden uitgewisseld, het ‘Hoe gaat het?’ waar niemand werkelijk antwoord op wilde, maar dat bij elke ontmoeting verplicht

leek. Hoewel hij daar net nog over had zitten fantaseren, kon Wexford zijn oren nauwelijks geloven toen Tom, nadat hij had verteld dat het heel goed met hem ging, zei dat hij hulp nodig had.

‘In welke hoedanigheid?’

‘Nou, ik zat te denken. Ik bedoel, misschien heb je er helemaal geen zin in. Ik kan me voorstellen dat je helemaal niets met dit geval te maken wilt hebben. Je bent per slot van rekening met pensioen, en daar zul je ongetwijfeld zielsblij mee zijn, maar... als je zou willen helpen, als je dat in elk geval in overweging zou willen nemen, dan zou je adviseur kunnen worden. Externe deskundigen zijn tegenwoordig heel populair, trendy zelfs, en ik beschouw jou als uiterst deskundig. Misschien houd ik mezelf daarmee voor de gek, maar ik heb het idee dat je jaren en jaren geleden een bepaalde aanleg voor politiewerk in mij hebt opgemerkt en ik herinner me van jou dat jij daar echt een groot talent voor had. Als mijn adviseur zou je overal met mij mee naartoe kunnen gaan, en overal toegang toe kunnen krijgen, nou ja, bijna overal. Ik neem aan dat je nu druk bezig bent, maar als dat niet het geval is...’

‘Ik heb het helemaal niet druk,’ zei Wexford.

‘Het gaat over die zaak in Orcadia Place, en als...’

‘Zit je in het nieuwe hoofdbureau in Cricklewood?’

‘Precies. Mapesbury Road. Laten we het ijzer maar smeden terwijl het heet is...’ Tom liet een korte stilte vallen en zei toen wat gegeneerd: ‘Er zijn geen... emolumenten, vrees ik. We moeten de broekriem strakker aanhalen in deze zware tijden.’

Dat verbaasde Wexford niets.

Hij had ernaartoe willen lopen, maar het was verder dan hij dacht en nadat hij met veel zorg en aandacht een kaartje had gekocht bij een automaat, stapte hij in de bus. Het was een prachtige junidag, een junidag zoals een junidag hoorde te zijn maar in de praktijk zo zelden was: de hemel strakblauw en de zon warm, maar onder de bomen was het koel. En dan te bedenken dat hij voor zijn komst hier, ondanks alle keren dat hij de stad had bezocht, had gedacht dat Londen geen tuinen had, en dat de weinige tuinen die er misschien wel waren, bestonden uit droge gazonnetjes en wat stoffig struikgewas. De bloemen verbaasden hem. Overal rozen: rozenstruiken, stokrozen en klimrozen.

Zelfs in Shoot-up Hill waren nog bloemen te zien. De bus stopte aan het einde van Mapesbury Road waar het nieuwe hoofdbureau van politie was gevestigd: een grote getrapte glazen piramide in een straat vol met riante victoriaanse villa's. Hij was blij dat hij hier alleen maar op bezoek was en er niet hoefde te werken. Bij dat woord, ‘werken’, voelde hij plotseling een scheut adrenaline door zijn aderen stromen en hij versnelde zijn pas.

Automatische schuifdeuren natuurlijk, en een reusachtige foyer die voornamelijk uit vensters en een marmeren vloer leek te bestaan. Het had ook een ziekenhuis kunnen zijn, of het hoofdkantoor van een groot bedrijf. De kamerplanten die her en der in bakken van zwart aardewerk stonden, waren van het soort waarvan je pas kunt zeggen of ze echt of nep zijn als je aan de blaadjes voelt.

Een jonge vrouw zat achter een lange balie in de vorm van een boemerang, en was volkomen verdiept in de beeldschermen van drie desktopcomputers. Hij was er zo aan gewend om zijn politie-identiteitskaart te laten zien dat hij al in zijn zakken stond te zoeken voordat hij zich herinnerde dat hij die niet langer had, dat hij daar geen recht meer op had. Hij noemde zijn naam en zei dat hoofdinspecteur Ede hem verwachtte.

‘Neemt u de lift maar,’ zei ze, vrijwel zonder op te kijken. ‘Derde verdieping, linksaf, derde deur rechts.’

Terwijl hij op de lift stond te wachten, gingen zijn gedachten terug naar die keer dat hij onder heel andere omstandigheden bij de politie van Brighton aan zijn eerste dag als rechercheur was begonnen. Dat was jaren geleden, tientallen jaren zelfs, maar toch voelde hij zich grotendeels hetzelfde: angstig, opgewonden en benieuwd naar wat de komende weken zouden brengen.

‘Je hebt er waarschijnlijk wel iets over gelezen of gezien op de tv. Het is echt enorm veel in het nieuws geweest. Het is een van die gevallen waarbij de mensen beginnen te vragen of er nog meer lijken zijn gevonden.’

‘Maar deze lijken lagen allemaal op dezelfde plek,’ zei Wexford.

‘Dat is zo. We weten niet eens zeker of ze wel vermoord zijn. Nou, van één staat dat wel vast. Waarschijnlijk.’

‘Waarschijnlijk?’

‘Drie van de lijken hebben daar al zo lang gelegen dat niet is vast te stellen hoe lang ze al dood zijn, laat staan waaraan ze zijn overleden.’

Hoofdinspecteur Thomas Ede zat achter zijn bureau in de glazen doos die zijn werkkamer vormde. Het glas was van dat soort waardoor je wel naar buiten kon kijken, maar niet naar binnen. Op de laminaatvloer lag een synthetische vacht van iets wat vermoedelijk een kruising tussen een tijger en een giraffe was. Ede was een lange, magere man met een klein hoofd en gespannen, scherpe gelaatstrekken. Hij droeg een donkergrijs pak en een wit overhemd, maar geen das; een kledingstijl die inmiddels in alle lagen van de bevolking populair begon te worden, en die Wexford prima vond voor vrouwen maar minder ‘gepast’ voor mannen. Wexford ging tegenover hem zitten, in de stoel die bestemd was voor cliënten en sollicitanten. Dit was nieuw voor hem, iets waar hij maar aan zou moeten wennen. Maar dat zou wel lukken. Het was wel in orde zo. Het kon nou eenmaal niet anders. ‘Ik heb erover gelezen,’ zei hij, ‘maar vertel het nog maar eens. Dan weet ik tenminste zeker dat ik het allemaal goed begrepen heb.’

‘Nou, zoals je weet, is dit een maand geleden allemaal begonnen. Begin mei zijn we erbij geroepen. De locatie is een straat in St. John’s Wood, die Orcadia Place heet, maar dat heeft niet in de kranten gestaan, toch? Je kijkt alsof je plotseling iets te binnen schiet.’

‘Dat vertel ik straks wel,’ zei Wexford. ‘Ga verder.’

‘Het huis zelf heet Orcadia Cottage. Het is natuurlijk geen cottage, geen landarbeiderswoninkje, maar een groot vrijstaand huis. Heel mooi, als dat je smaak is. De voortuin staat vol met bloemen en bomen, en de achtertuin is

een soort patio. Orcadia Place is een van die straten in St. John's Wood die meer weg hebben van een plattelandsweggetje. Heggen, hoge bomen, kasseien, je weet wel. Orcadia Cottage is eigendom van een zekere Martin Rokeby. Hij heeft het een jaar of zeven geleden gekocht voor anderhalf miljoen. Het zou nu vier miljoen opbrengen, of liever gezegd, dat zou het opgebracht hebben vóór de vondst in die kolenkelder. We noemen het tegenwoordig de "patio-graftombe". Het beestje moet nou eenmaal een naam hebben, hè?

Die patio zit wonderlijk in elkaar, en dat is nog zacht uitgedrukt. Op het eerste gezicht is het een behoorlijk grote en uiterst simpele achterplaats, met een soort plavuizen erop en een border eromheen. De patio is te bereiken via een keukendeur en twee openslaande deuren vanuit de woonkamer. Een deur in de tuinmuur biedt toegang tot een achterstraatje. Min of meer in het midden van de patio bevindt zich het putdeksel, dat als het dicht is precies op hetzelfde niveau ligt als de plavuizen, en dat deksel is altijd dicht geweest. Er stond een houten plantenbak op die hem volledig aan het zicht onttrok.

Rokeby had het putdeksel nog nooit opgetild... dat zegt hij in elk geval. Hij heeft geen technisch bouwonderzoek laten doen toen hij het huis kocht, want hij hoefde geen hypotheek te nemen en heeft weinig vertrouwen in technisch onderzoek van oude huizen. Zijn redenering was dat er in zulke huizen altijd een heleboel mankementen worden aangetroffen, maar dat ze nooit instorten. En daar valt iets voor te zeggen. Je kunt een fortuin spenderen aan technisch onderzoek en negen van de tien keer is dat weggegooid geld. Maar goed, Rokeby beweert dat hij niet eens wist dat daar een gat in de grond zat. De plantenbak die eroverheen stond was een doormidden gezaagde ton met ijzeren hoepels eromheen. Niet bijzonder mooi, en mevrouw Rokeby had gezegd dat ze graag een nieuwe plantenbak wilde. Zij is de tuinier van de twee. Nou, ze waren samen op vakantie in Italië – die twee maken vaak dure reizen – en in een winkel in Florence zag ze deze, ik citeer: "verbazingwekkend mooie amfoor" wat dat dan ook mag zijn, die door de een of andere boot was opgevist uit de Middellandse Zee. Ik heb geen verstand van zulke dingen. Jij wel misschien. Maar goed, ze moest en zou het ding hebben. Die twee hoeven niet op een houtje te bijten, dat zul je inmiddels wel geraden hebben. Het spreekt vanzelf dat ze het niet in het vliegtuig met zich mee konden nemen, dus hebben ze het laten opsturen. Joost mag weten wat dat allemaal gekost heeft, maar dat doet niet ter zake.'

Wexford merkte op dat de man 'Joost' zei waar veel andere mensen het woord 'God' gebruikt zouden hebben. Hij vroeg zich af wat dat betekende, als het al iets te betekenen had, en meende zich vaag te herinneren dat Tom Ede in zijn jonge jaren iets te maken had gehad met een of ander tamelijk onorthodox kerkgenootschap.

‘Toen ze die halve ton hadden leeggeschept en het ding hadden weggehaald,’ vervolgde Ede, ‘troffen ze daar tot hun grote verrassing een putdeksel aan. Rokeby ging ervan uit dat het inderdaad wel een putdeksel zou zijn, dat wil zeggen een deksel dat een rioolbuis afsloot die niet langer in gebruik was, en aanvankelijk was hij van plan om het ding daar maar gewoon te laten zitten en de amfoor erbovenop te zetten, met wat bloemetjes erin.’

‘Waarom heeft hij dat dan niet gedaan?’ zei Wexford.

‘Nieuwsgierigheid, zegt hij. Het was geen zwaar deksel. Hij tilde het op en in plaats van de riool- of regenwaterbuis die hij had verwacht, die water afvoerde in de richting van het achterstraatje, keek hij in een diep, zwart gat. Op de bodem daarvan lag iets wat hij niet goed kon zien. Het glom een beetje en het leek hem een stuk plastic zeil. Onder dat zeil lag een heleboel narigheid verborgen, maar dat wist hij toen nog niet.

Voordat hij verder iets deed, liep hij het huis binnen en haalde zijn vrouw erbij. Ze keken allebei in dat donkere gat, zagen dat glimmende ding en iets wat eruitzag – hij zei dat ze het nauwelijks konden zien – als een vrouwen-schoen. Als je die ruimte binnenkwam door dat gat in de grond, hoe kwam je er dan weer uit? Was er wel een andere uitgang? Rokeby heeft zijn vrouw zelfs gevraagd of ze een kelder hadden waarvan hij geen weet had. Natuurlijk niet, zei ze. Dan zou er ergens in huis wel een deur zitten, met een keldertrap erachter.

Nou, Rokeby ging naar binnen en pakte een zaklantaarn. Een grote, krachtige halogeenstraler kennelijk. Gezien de omstandigheden zou het voor die twee misschien beter zijn geweest als het een armzalig dingetje was geweest met een halflege batterij. Hij scheen ermee in het gat en zag daar een grote plastic zak met iets wat hij omschreef als “iets afschuwelijks” erin, met daaromheen twee schedels, het gebeente van een skelet en een zwaar verrot lijk. Anne Rokeby zag het ook en ging van haar stokje. Hij nam haar mee naar binnen, en nadat hij had overgegeven, heeft hij ons erbij geroepen.’

Wexford knikte. ‘Geloof je dat geen van beiden weet had van het bestaan van die kelder en dat het gat in de bodem van hun achterplaats voor hen een volslagen verrassing was?’

‘Ik ben geneigd dat te geloven, maar ik ben best bereid om van mening te veranderen.’

‘Wat was het voor een gat?’

‘Toen mensen nog kolenkachels hadden, kwam de kolenboer via het achterstraatje de patio op, en werden de kolen door dat gat in de kelder gestort.’

‘En de bewoners van Orcadia Cottage haalden de kolen dan uit de kelder door de keldertrap af te lopen en naar dat stortgat toe te lopen?’

‘Ja, dat zou je wel verwachten,’ zei Tom Ede, ‘maar dat kunnen ze niet ge-

daan hebben, want hoewel dat stortgat uitkomt in een kolenkelder, is die vanuit het huis niet te bereiken.'

'Geen keldertrap?'

'Wel een trap, maar geen deur die er toegang toe biedt. We kunnen er wel even een kijkje nemen.'

'Morgen?' vroeg Wexford.

'Uitstekend. Twee zielen, één gedachte. Maar voordat we iets afspreken: ik ging erheen met een rechercheur van me, die je nog zult leren kennen. Tegen de tijd dat we daar aankwamen, was er al een ladder in het stortgat gezet, maar natuurlijk was er nog niets aangeraakt. Ik ging de ladder af. Als eerste. Het stonk er niet. Het was er alleen een beetje bedompt, al was er tegen die tijd natuurlijk al een heleboel lucht in en uit gestroomd.

Het was... nou, het was behoorlijk grimmig. Je weet wat we in ons werk allemaal te zien krijgen, maar volgens mij kan ik wel zeggen dat ik nooit eerder iets heb gezien wat dit ook maar benaderde. In die grote plastic zak troffen we het zwaar verrotte lijk aan van een man. Ook het lijk van de oudere vrouw was zwaar verrot, ik weet niet waarom, maar ik neem aan dat de mensen van het gerechtelijk laboratorium dat wel kunnen verklaren. De jongeman was een skelet, en zijn schedel zat bijna helemaal los van de rest van het lijk. De jonge vrouw was er nog het beste aan toe, maar ook zij verkeerde in staat van ontbinding. Ze had er ook heel wat minder lang gelegen dan de anderen. Dat kon de patholoog-anatoom zonder moeite vaststellen. Alle lijken waren volledig gekleed; er was maar één enkele aanwijzing voor hun identiteit, en die was tamelijk zwak: geen van hen had een identiteitsbewijs bij zich. De kleding van de vrouwen zag eruit alsof ze gekleed waren voor binnenshuis. Ze hadden geen handtasjes bij zich en vrouwen doen nou eenmaal geen spullen in hun zakken. De jongeman had wat munten in de zak van zijn spijkerbroek en een velletje papier met het woord "Francine" erop, en daaronder "*La Punaise*", gevolgd door een nummer van vier cijfers. En hij had een hoop kostbare juwelen bij zich. Niet alleen in de zak van zijn spijkerbroek, maar ook in de zakken van zijn jasje dat nog steeds om zijn skelet heen zat: parelkettingen, een halsketting met diamant en saffier, een of ander ding van goud voor om de nek, armbanden, ringen en andere spullen, je kunt het zo gek niet bedenken of het zat erbij. In totaal is het getaxeerd op ongeveer veertigduizend pond. De lijken zijn gefotografeerd waar ze waren aangetroffen. De patholoog-anatoom heeft ze ter plekke bekeken en pas na dat hele proces zijn ze weggehaald. Daarna zijn rechercheur Blanch en ik pas goed gaan rondkijken bij de stortplaats en in de rest van de kelder. De deur van de stortplaats naar de kelder was dicht, maar we hebben die geopend – uiteraard – om te zien of er nog meer lijken aan de andere kant lagen, maar dat bleek niet het geval. Er

lag helemaal niets: geen kolen of hout, noch het soort rommel dat mensen in kelders opbergen. Helemaal niets. Behalve die trap natuurlijk. De trap liep van de kelder omhoog naar een blinde muur.’

‘De lijken?’ vroeg Wexford. ‘Er heeft verder niets over in de kranten gestaan, behalve dat ze gevonden zijn, en zo hoort dat ook. Maar weten jullie al iets over DNA?’

‘Dat bewaar ik nog maar even voor morgen, Reg. Ik kom je wel ophalen, oké? We beginnen lekker vroeg. Is negen uur te vroeg voor je?’

‘Negen uur is prima. Het adres is The Coachhouse, 2 Vale of Health Lane, Hampstead.’

Hij vond het wat gênant om Tom Ede dit deftige adres te geven. Hij wist dat Tom in een flat in Finchley woonde. Wexford begon de fijnere nuances van welke plekken in Londen chic en minder chic zijn al aardig onder de knie te krijgen en was inmiddels gaan beseffen dat het prima is om in W2 en NW8 te wonen, en dat adressen met W1, NW3 of SW3 in de postcode zelfs heel chic zijn, maar minder deftig dan N11 of SW12. Het is beter om een telefoonnummer te hebben met een zeven als eerste cijfer dan een nummer dat met een acht begint. Hij vond al dat snobisme met postcodes en telefoonnummers op een bepaalde manier fascinerend, terwijl het hem ook tegenstond. Hij vond het lastig dat hij iemand als Tom een adres in het beste deel van Hampstead moest geven. Het huis was niet van hem. Hij had het alleen maar te leen, en op een gegeven moment zou hij moeten uitleggen hoe het kwam dat Dora en hij daar logeerden. Hij kon zichzelf er nog niet toe brengen om te zeggen dat ze daar woonden.

‘Eerlijkheid duurt het langst,’ zei Tom. ‘Dus ik zal maar eerlijk bekennen dat ik je om hulp heb gevraagd omdat het onderzoek in hoog tempo dreigt vast te lopen.’

Hij ging naar huis – het voelde inmiddels toch wel een beetje aan als thuis – met de bus. Hij moest een keer overstappen, waarbij de tweede bus Haverstock Hill opreed, want een minder ingewikkelde route kende hij niet. Hij gebruikte zijn nieuwe seniorenpasje. De schoonheid van Hampstead trok nog steeds zijn aandacht: de kerk waar Constable begraven lag, Holly Mount en de Everyman Cinema, maar in gedachten was hij nog steeds bij Tom Ede in Orcadia Place. Dat moest hetzelfde huis wel zijn, dacht hij. Zou Tom dat weten? Maakte het wat uit of hij dat wist of niet? Het moest wel een van de allerberoemdste moderne schilderijen zijn, maar toch waren er een hoop mensen die het niet kenden. Hij stapte uit en liep de Vale of Health in.

De keuken en het woongedeelte bevonden zich op de begane grond, waar ooit de koets van een victoriaanse familie had gestaan, en waar het paard zijn

stal had gehad. Er liep een trap naar de eerste verdieping, waar niet alleen de twee badkamers maar ook twee slaapkamers te vinden waren. Het was allemaal heel licht, met witte wanden en grote ramen, maar niet streng. Dora had Anoushka op schoot en las voor uit *Het verhaal van Ronald Rat*.

‘Ik ben vandaag alleen gekomen, opa. Vind je dat niet leuk?’

Wexford gaf eerst zijn kleindochter een kus, en daarna kuste hij Dora. ‘Als ik zeg dat ik dat leuk vind, zeg jij het tegen Amy, en dan gaat zij denken dat ik jou aardiger vind dan haar.’

‘Je vindt mij ook aardiger,’ zei Anoushka.

‘Ik vind jullie allebei even aardig, maar om verschillende redenen. Waar is ze eigenlijk?’

‘Ze is naar dansles. Ik háát dansen.’

‘Ik ook,’ zei Wexford, ‘maar zeg dat maar niet tegen Amy.’ En tegen zijn vrouw zei hij: ‘Al die boeken en kranten die we hebben meegenomen van thuis,’ Kingsmarkham was nog steeds zijn echte thuis, ‘wat is daarmee gebeurd?’

‘Je hebt ze in die grote kast in de logeerkamer gestopt. Je zei dat je ze nog weleens zou opruimen of in de boekenkast zou zetten, maar het ligt er allemaal nog steeds.’

Wexford trok een treurig gezicht, en Anoushka moest daarom lachen. ‘Ik wil iets opzoeken.’

‘Mag ik mee?’

‘Natuurlijk. Je kunt me helpen.’

Dat wekte bij Dora een spottend gelach op. Wexford en Anoushka liepen de trap op naar de logeerkamer, en Wexford trok de dubbele deuren van de kast open. De boeken lagen op de onderste plank, en de twee bovenste planken werden in beslag genomen door een grote massa papier, die de kast uit dreigde te vallen maar gelukkig toch op zijn plaats bleef liggen. Hij kon al dat spul daar maar beter weghalen. Hij trok twee armen vol tijdschriften, kranten, vellen papier, formulieren en catalogi uit de kast en liet alles zachtjes op de vloer vallen.

‘Waar zoeken we naar, opa?’

‘Een plaatje van een huis. Weet je wat een kalender is?’

‘Iets wat je aan de muur hangt, met plaatjes en cijfers erop.’

‘Precies.’

‘Ik ga wel zoeken!’

Hij liet haar zoeken, want hij wist dat als een kind wil helpen, je het geduldig moet laten helpen en het soms zelfs moet aanmoedigen, maar dat je nooit maar dan ook nooit tussenbeide moet komen omdat je weet dat je het zelf sneller kunt. Anoushka vond twee kalenders, maar niet de kalender die hij

zoekt. Hij zag hem liggen, half onder een oud exemplaar van de *New Statesman*, maar niets had hem ertoe kunnen bewegen om die te pakken terwijl zij nog in de kamer was. Ze begon zich te vervelen en nadat ze zijn uitvoerige dankbetuigingen bevallig in ontvangst had genomen, zei ze dat ze terug naar oma ging voor meer avonturen van de twee ratten en een gezin met jonge katjes. Zodra hij hoorde dat het voorlezen weer begon, pakte hij de kalender en bladerde die door. Waterhouse voor januari, Laura Knight voor februari, Sargent voor maart en bij april vond hij wat hij zocht: een reproductie van een schilderij waarvan de naam hem had doen opschrikken toen Tom Ede een straat in St. John's Wood noemde. Het was een schilderij van een man en een vrouw die voor een huis stonden, zij in een jurk in dezelfde kleur rood als haar haar, hij in een donkerblauw pak. Ze leken hartstochtelijk verliefd op elkaar. Achter hen bevond zich een levende muur van groene bladeren en onder het schilderij stond het onderschrift: Simon Alpheton (1973), *Marc en Harriet op Orcadia Place*. Die rode jurk, zo meende hij ooit ergens gelezen te hebben, was ontworpen door de Italiaanse ontwerper Mariano Fortuny, en hij meende zich te herinneren dat het tot 'schilderij van het jaar' was verkozen door de Royal Academy. Sindsdien was het gereproduceerd op talloze prentbriefkaarten, kalenders en posters, en bovendien werd het regelmatig gebruikt in advertenties.

Het was zesendertig jaar geleden geschilderd. Marc Syre was een popster geweest, en een beroemde societyfiguur. Harriet was gewoon zijn vriendinnetje. Zij zou hoogstwaarschijnlijk nog wel in leven zijn, maar Marc Syre was dood. Wexford herinnerde zich gehoord of gelezen te hebben dat hij was gestorven toen hij lsd had geslikt en van de steile rotskliffen bij Beachy Head was gesprongen. Maar ooit was hij eigenaar of huurder van Orcadia Cottage geweest, voordat zijn kelder een knekelhuis was geworden: een plek waar de stoffelijke overschotten van twee mannen en twee vrouwen waren aangetroffen die hij niet had gekend of die bij zijn leven nog niet eens geboren waren.

Ik zal het niet omschrijven als knekelhuis, besloot hij, en al evenmin als patio-graftombe. Ik zal het 'de grafkelder' noemen. Hij liep met de kalender naar de keuken, waar hij zijn koffertje had laten staan, en stopte de kalender erin, zodat Anoushka die niet zou zien. Vervolgens stapte hij de woonkamer binnen met de twee andere kalenders die zij had gevonden in de hand, alsof die voor hem van immens grote waarde waren.